

**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

Sect. j. De existentia entis rationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

Resp. negando Logicam esse necessariam antecedenter ad se ipsam, sicut est ad alias scientias necessaria. Disparitas manifesta est, quia Logica per se ipsam formaliter scit se scire, alia scientia non hoc habent nisi ab ipsa Logica: unde Logica formaliter sibi sufficit ad sciendum perfectè, alia hoc habent à Logica. *Quod autem est essentialiter tale, est se ipso tale.* Aliorum responsio de Logica directa, seu imperfecta, quæ necessaria est ad se ipsam reflexam & perfectam, obscurior est, & difficilior.

Secunda obiectio.

Obiicitur secundò. Logica non est acquisita nisi per reflexionem super actus rectos: ergo est posterior aliis scientiis acquisitis, atque aded ad eas acquirendas non est necessaria.

Resp. distinguendo maiorem. Logica non est acquisita nisi per reflexionem super actus rectos perfectè scientificos, nego; super actus rectos imperfectè scientificos, concedo. Ideo Logica est acquisita post alias scientias imperfectè acquisitas, sed acquisita est ante alias scientias acquisitas perfectè; quia qui primos illos actus eliciebant, sciebant rem, sed non sciebant se scire.

Instantia.

Instantis: actus imperfectus gignere non potest perfectum habitum scientia: isti actus erant imperfecti: ergo gigni per eos non potuit scientia Logica nisi imperfecta.

Resp. actum imperfectum non posse gignere habitum scientia perfectum, ita ut sit causa illius adequata, sed posse gignere tanquam causam inadæquatam, & conditionem sine qua. Per vim intellectus ut causam non potuit gigni Logica perfecta: non fuit acquisita perfecta scientia per actus illos ut causam adequatam, sed per illos ut prævias conditiones, quibus positis, intellectus vi sua naturali se extendit, & perfectam peperit scientiam.

Tertia obiectio.

Obiicitur terriò. Intellectus per vim suam naturalem potest se reflectere supra suas operationes, & videre, an illæ rectæ sint; sed hoc sufficit ut sciamus nos scire: ergo ad hoc ut sciamus nos scire, necessaria non est Logica artificialis.

Resp. distinguendo maiorem, intellectus per solam naturæ vim potest reflectere se supra suas operationes, & videre an illæ rectæ sint, perfectè id sciendo, nego; sciendo imperfectè, concedo. Nunquam enim id perfectè sciet sine Logica artificiali, cuius hoc est munus proprium.

DISPUTATIO II.

De iis, quæ iuvant directionem primæ mentis operationis.

VM tota Logica, ut dixi hætenus, circa directionem occupetur trium mentis operationum, à prima mihi operatione, quæ apprehensio est simplex, video ducendum esse initium, cuius restitudo tribus eius vitiis repugnat: obscuritatem perspicuitas discutit, confusionem ordo componit, perturbationem regular distinctio eorum, quæ diversa sunt. Hæc tria ut assequi valeam, explicanda mihi: Primò, ens rationis. Secundò, prædicabilia. Terriò, prædicamenta.

R. P. de Rhodes curs. Philosoph.

QVÆSTIO I.

De Ente rationis.

ENS rationis merum nihil, & tamen aliquid: entis negatio, & tamen entis indutum vestimento: tenebrosum quid, & in ipso fonte luminis natum: partus rationis se ipsam fallentis, figmentum mentis ludentis in nihilo, spectrum informæ formam habens in sinu intellectus. Nascitur dum cogitatur, cum ipsa sui cogitatione moriens, cum eadem sine miraculo resurgens: pingitur sine coloribus, imago sine prototypo, nulli similis nisi sibi. Agere de illo Metaphysici magis est muneris, quàm Dialectici, quia entis realis larva, & aduersarius est. Vindicat sibi tamen illud Logica, & quatuor de illo tradit. Primò, eius existentiam, seu an sit. Secundò, quidditatem, seu quid sit & quod duplex. Terriò, à quo fiat. Quartò, per quam fiat actionem.

SECTIO I.

De existentia entis rationis.

CERTUM est primò, significari nomine *entis rationis*, aliquid pendens ab intellectu, qui solus ratio est. Potest autem aliquid ab intellectu pendere quadrupliciter. Primò, subiectivè, cuius subiectum est intellectus; sic enim actus & habitus inhereant intellectui ut subiecto. Secundò, effectivè, cuius causa productiva est intellectus: ita etiam procedunt ab intellectu omnes eius intellectiones. Terriò, denominativè, quod ab aliquo denominatur actu intellectus, ut cum aliquid denominatur propositio, syllogismus, &c. Quartò, obiectivè, quod obiectum intellectui, seu quod ab eo cognoscitur.

Quadruplex significatio entis rationis.

Certum autem est secundò, quod ea quæ obiectivè sunt in intellectu, in duplici possunt esse differentia. Primò enim aliqua ita sunt obiectivè in intellectu, ut habeant à parte rei suum esse, saltem possibile, quod representatur intellectui; & hæc entia realia sunt. Secundò, aliqua sic cognoscuntur ab intellectu ut nec habeant, neque habere possint esse à parte rei, sed solum dicantur esse quatenus cognoscuntur ab intellectu, quorum scilicet totum esse est cognosci. Hæc sunt quæ propriè vocantur entia rationis, & quaritur, an sit aliquod huiusmodi ens, quod sic fingatur ab intellectu, ut totum esse illius sit cogitari, & obiectum rationi.

Esse obiectivè in intellectu.

Dico primò, dari plura huiusmodi entia nullo modo realia, & purè non entia, quæ solummodo per modum entis cognoscuntur. Hæc est communis sententia, quam immeritò improbant Mirandulanus, Mayronis, Vallesius.

Affertio prior.

Ratio est, quia constat experientià, quod à nobis multa concipiuntur eodem modo ac si essent, quæ in se ipsis neque sunt, neque possunt esse. Chimæra enim & hircoceruus, neque sunt, neque possunt esse; & tamen concipiuntur ab intellectu eodem modo ac si essent. Illa sunt entia rationis propriè dicta, non enim habent esse nisi obiectivè in ipsa ratione, & concipiuntur quasi essent vera entia: ergo dantur propriè dicta entia rationis.

Probatio.

Dico secundò. Ens rationis propriè dictum non omni duntaxat caret existentia reali actuali, sed sterius.

Affertio posterior.

B 2 etiam

16 Philosophiæ Peripateticæ Liber I:

SECTIO II.

Quid sit ens rationis.

Probatio.

etiam possibili; aded vt verum ens rationis neque actu sit, neque possit vilo modo esse à parte rei. Contra Muradum *disp. 19. Metaphysica.*

Ratio est, quia ens rationis illud solum est quod opponitur enti reali: illud ens quod est possibile, omnino reale est, vt ostendam in *Metaphys.* actualis enim existentia est accidentalis enti reali: ergo non fit reale per existentia actualem, atque aded est reale antequam existat actu: ergo ens possibile non est ens rationis.

Prima obiectio.

Obiicitur primò: ens rationis est id quod non habet esse nisi dum cognoscitur: nullum datur huiusmodi ens: ergo non datur vllum ens rationis. Probatur minor. Illud non cognoscitur quod non est cognoscibile: solum ens reale est cognoscibile; veritas enim est proprietas entis realis: ergo ens rationis non cognoscitur. Imò, nulla est cognitio, quæ non supponat obiectum suum. Ergo non illud facit: ergo nullum est ens rationis, cuius esse totum sit cognosci.

Resp. distinguendo primam minorem, solum ens reale est directè ac primariò cognoscibile, concedo; secundariò & indirectè, nego. Illud dicitur primariò & directè cognoscibile quod solum sine vilo alio potest cognosci, vt cum cognoscitur à me homo. Illud secundariò tantum & indirectè cognoscibile est, quod non potest cognosci solum, sed necessariò cognosci debet ad modum alterius: ens rationis per se solum cognosci non potest, sed cognoscitur ad modum entis realis, vt ex sequentibus patebit. Fateor quod omnis cognitio supponit obiectum suum primariò à quo specificatur; non supponit obiectum secundariò ad quod terminatur tantum.

Secunda.

Obiicitur secundò. Implicat dari aliquam essentiam sine suis proprietatibus, genus sine speciebus, & speciem sine indiuiduis: si detur ens rationis, dari essentia poterit sine proprietatibus, genus sine speciebus, &c. tota enim essentia entis rationis est cognosci: sed potest intellectus considerare ens rationis in communi, & eius essentiam, non consideratis passionibus; dabitur ergo essentia sine proprietatibus, genus sine speciebus, species sine indiuiduis, si detur ens rationis.

Resp. distinguendo maiorem, implicat dari essentiam realem sine proprietatibus, genus reale sine speciebus, concedo; essentiam fictam, genus fictum, nego.

Tertia.

Obiicitur tertio. Illud habet aliquod esse à parte rei de quo dantur propositiones aliquæ veræ ac essentielles; de ente rationis dantur veræ propositiones essentielles, vt cum dico, *Ens rationis est finibile ab intellectu.*

Resp. negando maiorem; nam dari aliquando possunt veræ propositiones de ente ficto. Vt patebit magis ex dicendis *sect. 2.*

Quarta.

Obiicitur quarto. Illud est ens rationis quod habet tantum esse obiectiue in intellectu, ens illud quod non est actu, & potest esse, non habet actu esse nisi obiectiue in intellectu: ergo illud est verum ens rationis.

Resp. ens rationis esse illud quod neque actu, neque possibiliter habet vllum esse nisi solum in intellectu; si autem actu quidem non habeat vllum esse extra intellectum, sed habeat tamen esse possibile, nego illud esse ens rationis.

A

Certum est primò, ens rationis rectè definiri, vt ex dictis patet, *Id quod habet tantum esse obiectiue in intellectu.* Quod significat, ens rationis esse ens purè fictum ab intellectu; illud nimirum quod nec est, nec esse potest, & tamen cogitatur quasi esset. Nihil enim potest cogitari ab intellectu, quin dicatur esse in intellectu, sed representatiue ac obiectiue. Quia vnumquodque dicitur esse in sua imagine, cum esse representatiue in alio non sit aliud quàm ab alio representari; cognitio autem imago est, & representatio rei cognita: ergo res cognita est representatiue ac obiectiue in intellectu. Ided, vt dixi, habere in intellectu esse obiectiue, est ab intellectu cognosci. Quia verò, vt notabam nuper, quædam ita sunt obiectiue in intellectu, vt extra intellectum habeant existentiam, vel actualem, vel possibilem; quædam ita cognoscuntur esse, vt extra intellectum neque sint, neque possint esse; prima esse habent in intellectu, sed non tantum, & realia sunt: secunda verò habent tantum esse in intellectu obiectiue, quia totum eorum esse, tum actuale, tum possibile est cognosci esse, & sunt entia rationis, idea purè ficta. Ided requiritur ad ens rationis vt fingatur aliquid, idest, vt aliquid cognoscatur esse, quod tamen nec sit, nec esse possit: hoc est habere tantum esse obiectiue in intellectu.

Certum est secundò, definiti etiam ens rationis, *Secunda definitio.* Non ens conceptum per modum entis. Quia scilicet solum ens obiectum est intellectus, vt constat ex *Metaphysica*, quod autem est purum nihil, secundariò tantum terminare potest cognitionem, quæ semper primariò terminatur ad ens; ideòque cum ens rationis à parte rei sit nihil, necesse est vt eius cognitio primariò terminetur ad ens, cum quo & ad cuius modum cogitetur non ens, estque verum ens rationis, quia est non ens conceptum per modum entis, quod nimirum nec est, nec esse potest, & tamen cogitatur esse quasi reuerà esset aliquid ens.

Posita ergo duplici entis rationis definitione, duplex manet difficultas. Primò, vtum ens rationis vt sic nihil habeat quod non sit omnino reale, an verò sit aliquid fictum, saltem vt est aliquid totum: secundò vtum denominationes extrinsecæ quælibet sicut vera entia rationis.

Dico primò, malè asseri ens rationis esse totum aliquid reale constans ex partibus realibus, quæ licet existere non possint eo modo quo intellectui obiciuntur, earum tamen vnio sit cognitio ipsa, non autem aliquid ex parte obiecti respondens illi cognitioni. Ita docuerunt hæcenus omnes Philosophi, quibus immeritò se opponit Herice *disp. 8. de Deo, cap. 1.* nouam excogitans sententiam pro qua citat Scotum *5. Metaph. q. 11.* & Conimbricenses *quest. 6. in præfationem Porphyrij.* Ad eam autem intelligendam

Obserua nullam esse cognitionem cui non cor-
respondeat aliquid obiectum; si enim cognosco, certè aliquid cognosco, quod dicitur obiectum cognitionis: vnde quando fit ens rationis, v. g. cum cogito chimaram, cognitioni huic responderet obiectum aliquid reale, natura videlicet naturæ bouis, leonis, & capræ; & præterea fictum aliquid, nimirum trium illarum naturarum vnio. Sed hoc tamen vltimum negat loco citato Herice, nouum aliquid, & prorsus improbabile commentum meditatus; negat enim cognitioni
tunc

Prima entis rationis definitio.

Secunda definitio.

Duplex controuersia.

Ens rationis habet aliquid quod non est reale.

Explicatur sententia Herice.